

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА БЕЗПЕКИ НАСЕЛЕННЯ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПСИХОЛОГІЯ СІМ'Ї»

Вибірковий освітній компонент

за освітньо-професійними програмами
«Екстремальна та кризова психологія», «Робота з персоналом»
підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
за спеціальністю 053 «Психологія»

Рекомендовано кафедрою психології
діяльності в особливих умовах на 2024-
2025 навчальний рік.

Протокол від «23» серпня 2024 року
№ 1

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни
«Психологія сім'ї»

2024 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Навчальна дисципліна "Психологія сім'ї" присвячена вивченню психологічних аспектів сімейних взаємин та динаміки. При вивченні курсу здобувачі ознайомляться з теоретичними моделями психології сім'ї, основними концепціями, що стосуються сімейної системи, впливом сімейних структур на особистість індивіда та розвиток міжособистісних стосунків.

Особливу увагу буде приділено питанням сімейного розвитку, комунікації у сім'ї, ролі батьківства та впливу зовнішніх факторів на сімейну функціональність. Здобувачі також вивчатимуть сучасні проблеми, з якими стикається сім'я, зокрема, конфлікти, кризові ситуації та шляхи їх подолання.

Курс передбачає інтерактивні заняття, групові дискусії та аналіз реальних кейсів, що сприятиме підвищенню практичних навичок та розвитку критичного мислення. Завданням дисципліни є формування у здобувачів глибокого розуміння сімейних процесів та навчання їх ефективним підходам до роботи з сім'ями в різних соціальних контекстах.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Ільїна Юлія Юріївна, доцент кафедри психології діяльності в особливих умовах факультету управління та безпеки населення, кандидат біологічних наук, доцент.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 435. Робочий номер телефону – +38(057)-707-34-74.
E-mail	Illina@nuczu.edu.ua
Професійні здібності	- професійні знання і значний досвід роботи в закладах вищої освіти
Наукова діяльність за освітнім компонентом	1. Вплив родинної атмосфери на виникнення стресу. Збірка наукових праць "Проблеми екстремальної та кризової психології». Вип. 14. Ч. П. 2. Місце родини як цінності у представників ризиконебезпечних професій/ XIX International Scientific and Practical Conference: SCIENTIFIC BASES OF SOLVING OF THE MODERN TASKS. Frankfurt am Main, Germany Bookwire, Germany, Frankfurt am Main.

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом навчального року щосереди з 15.00 до 16.00 (за попередньою домовленістю) on-line (за відповідним посиланням, платформа Zoom). У разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Мета: теоретична та практичне вивчення закономірностей функціонування сім'ї, особливостей шлюбних та дитячо-батьківських стосунків, а також специфіки ефективної роботи з сімейними проблемами.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна)	заочна (дистанційна)

Статус дисципліни	Вибіркова	Вибіркова
Рік підготовки	4	4
Семестр	7	8
Обсяг дисципліни:		
- в кредитах ЄКТС	4	5
- кількість модулів	3	3
- загальна кількість годин	120	150
Розподіл часу за навчальним планом:		
- лекції (годин)	18	14
- практичні заняття (годин)		
- семінарські заняття (годин)	22	2
- лабораторні заняття (годин)	-	-
- курсовий проект (робота) (годин)	-	-
- інші види занять (годин)	-	-
- самостійна робота (годин)	80	134
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	-	-
- підсумковий контроль (диференційний залік, екзамен)	Диференційний залік	Екзамен

Передумови для вивчення дисципліни

Передумовами для вивчення дисципліни є засвоєння знань з загальної психології, психофізіології, соціальної психології, вікової психології, психодіагностики, психологія здоров'я та психосоматика.

Результати навчання та компетентності з дисципліни (Для вибіркової дисципліни не вказуються)

Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Предмет вивчення в психології сім'ї.

Тема 1.1. Вступ до психології сім'ї.

Тема 1.2. Еволюція шлюбу та сім'ї в історії суспільства.

Тема 1.3. Характеристика сучасної сім'ї.

Тема 1.4. Життєвий цикл сім'ї.

Модуль 2. Етапи життєвого циклу сім'ї.

Тема 2.1. Дошлюбний період. Формування сім'ї.

Тема 2.2. Молода сім'я.

Тема 2.3. Психологія емоційних відносин у шлюбі. Психологія сексуальності та любові.

Тема 2.4. Конфлікти в сім'ї.

Тема 2.5. Розлучення та повторні шлюби.

Модуль 3. Психологічна допомога сім'ї.

Тема 3.1. Дитячо-батьківські стосунки.

Тема 3.2. Психологічна корекція дезорганізації сімейних відносин.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви	Очна (денна) форма
--------------	---------------------------

модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття (інші види занять)	самостійна робота	модульна контрольна робота
Модуль 1.						
Тема 1.1. Вступ до психології сім'ї	8	2	2	-	4	-
Тема 1.2. Еволюція шлюбу та сім'ї в історії суспільства.	8	2	2	-	4	-
Тема 1.3. Характеристики сучасної сім'ї	8	2	2	-	4	-
Тема 1.4. Життєвий цикл сім'ї	8	2	2	-	4	Модульний контроль 1.1.-1.4
Разом за модулем 1	32	8	8	-	16	-
Модуль 2.						
Тема 2.1 Дошлюбний період. Формування сім'ї.	10	2	2	-	6	-
Тема 2.2. Молода сім'я.	10	2	2	-	6	-
Тема 2.3. Психологія емоційних відносин у шлюбі. Психологія сексуальності та любові.	10	2	2	-	6	-
Тема 2.4. Конфлікти в сім'ї	10	2	2	-	6	-
Тема 2.5. Розлучення та повторні шлюби	10	2	2	-	6	-
Разом за модулем 2	50	10	10	-	30	-
Модуль 3						
Тема 3.1. Дитячо-батьківські	19	-	2		17	

стосунки						
Тема 3.2. Психологічна корекція дезорганізації сімейних відносин	19	-	2		17	Модульний контроль 2.1.-3.2
Разом за модулем 3	38	-	4	-	34	-
Разом	120	18	22	-	80	

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1.1. Вступ до психології сім'ї	2
2	Тема 1.2. Еволюція шлюбу та сім'ї в історії суспільства.	2
3	Тема 1.3. Характеристика сучасної сім'ї	2
4	Тема 1.4. Життєвий цикл сім'ї	2
5	Тема 2.1. Дошлюбний період. Формування сім'ї.	2
6	Тема 2.2. Молода сім'я.	2
7	Тема 2.3. Психологія емоційних відносин у шлюбі. Психологія сексуальності та любові.	2
8	Тема 2.4. Конфлікти в сім'ї	2
9	Тема 2.5. Розлучення та повторні шлюби	2
10	Тема 3.1. Дитячо-батьківські стосунки	2
11	Тема 3.2. Психологічна корекція дезорганізації сімейних відносин	2
	Разом	22

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Вивчення дисципліни «Психологія сім'ї» передбачає проведення лекційних, семінарських занять, а також самостійну роботу здобувачів вищої освіти. Заняття проводяться в аудиторії або on-line на платформі Zoom.

Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів за освітніми компонентами здійснюється за 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України.

Критерії оцінювання

Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється за 100-бальною шкалою.

Форми поточного та підсумкового контролю

Вивчення навчальної дисципліни реалізується в таких формах: навчальні заняття за видами (лекції, практичні заняття), консультації, контрольні заходи, самостійна робота. У навчальній дисципліні використовуються такі методи навчання і викладання:

- методи навчання за джерелами набуття знань: словесні методи навчання (лекція, пояснення, бесіда); наочні методи навчання (ілюстрація, демонстрація, спостереження);
- методи навчання за характером логіки пізнання: аналітичний; синтетичний; індуктивний; дедуктивний;
- методи навчання за рівнем самостійної розумової діяльності тих, хто навчається: проблемний виклад; частково-пошуковий;
- інноваційні методи навчання: робота з навчально-методичною літературою та

відео метод; методи організації навчального процесу, що формують соціальні навички;
- самостійна робота.

Поточний контроль проводиться у формі фронтального та індивідуального опитування, виконання письмових завдань, проведення методик з подальшою кількісною та якісною обробкою даних, контрольних робіт, виконання тестових завдань.

Підсумковий контроль – диференційний залік.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Вид навчальної роботи		Кількість	Максимальний бал за вид навчальної роботи	Загальна максимальна сума балів
I. Поточний контроль				
Модуль № 1	Лекції (активність під час занять)	4	0	0
	Семінарські заняття (активність під час занять)*	4	6	24
	Модульний контроль *	1	12	12
Разом за модуль № 1				36
Модуль № 2, 3	Лекції (активність під час занять)	5	0	0
	Семінарські заняття (активність під час занять)*	7	6	42
	Модульний контроль *	1	12	12
Разом за модуль № 2-3				54
Разом за поточний контроль				90
II. Самостійна робота				10
Разом за всі види навчальної роботи				100

* – обов'язкові види навчального контролю.

Підсумкова оцінка формується з урахуванням результатів:

- поточного контролю роботи здобувача впродовж семестру;
- виконання самостійної роботи та оформлення звіту;
- модульного контролю.

Поточний контроль.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті:

6 балів – здобувач вільно володіє усім навчальним матеріалом, демонструє творчий підхід при відтворенні матеріала, креативність, спирається на знання, отримані при навчанні, застосовує міжпредметні зв'язки, аргументовано висловлює свої думки, дискутує, при підготовці до заняття використовував додаткову наукову літературу.

5 балів - здобувач вільно володіє усім навчальним матеріалом, демонструє творчий підхід при відтворенні матеріала, креативність, застосовує міжпредметні зв'язки, аргументовано висловлює свої думки, дискутує.

4 бали – здобувач вільно володіє усім навчальним матеріалом, аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади, демонструє знання, отримані з додаткової літератури;

3 бали - здобувач вільно володіє усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади, але може зробити 2-3 незначні помилки;

2 бали – здобувач частково володіє матеріалом та може окреслити лише деякі проблеми теми;

1 бал – здобувач присутній на занятті, зрідка правильні відповіді або поверхово розкрив лише окремі положення теми.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка викладання, культура мовлення, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератури, вміння навести приклади та застосувати на практиці теоретичні знання при розв'язуванні задач, аналітичні міркування, вміння робити порівняння і висновки.

Модульний контроль.

Модульна контрольна робота є складовою поточного контролю і здійснюється через проведення аудиторної письмової роботи під час проведення останнього семінарського заняття в межах окремого залікового модуля (або робота з тестовими матеріалами: open-test).

Кожен варіант модульної контрольної роботи складається з трьох теоретичних питань. У відповідях здобувачі вищої освіти повинні відобразити володіння навчальним матеріалом, зокрема, вміння застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, проявляючи особисту позицію щодо них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

При проведенні контрольної роботи на платформі Zoom застосовується open-test.

12 балів – повністю розкриті всі питання, наведено приклади, виявлені знання, які отримані самостійно (відповідь виходить за рамки аудиторної роботи)/ або набирається 100 балів при роботі з open-test.

11-10 балів – повністю розкрито всі питання, наведено приклади, але недостатнє обґрунтування відповіді, допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки/ або набирається 99-90 балів при роботі з open-test.

9-7 балів – дано відповідь не на всі питання (на 1 чи 2) / або набирається 89-70 балів при роботі з open-test.

6-4 бали – частково розкриті певні питання, але допущено суттєві помилки або набирається 69-40 балів при роботі з open-test.

2 бали – поверхово розкриті одне питання / або набирається 39 - 20 балів при роботі з open-test.

1 бал - здобувач присутній на КР/ або набирається 19-10 балів при роботі з open-test.

Перелік основних питань до модульних контролів.

Модуль 1. Сім'я як предмет вивчення в психології сім'ї.

1. Психологія сім'ї як наука.
2. Актуальність виникнення науки про психологію сім'ї.
3. Теоретична основа психології сім'ї.
4. Об'єкт та предмет психології сім'ї.
5. Напрямки вивчення сім'ї в сучасній психології.
6. Макро- та мікро- та суб'єктивно-особистісний рівні вивчення сім'ї.
7. Підходи до вивчення сім'ї (еволюційний, функціональний, етологічний, емпіричний, соціально-психологічний).
8. Труднощі у вивченні сім'ї.
9. Методи психології сім'ї.
10. Сім'я та шлюб як предмет психології сім'ї.

11. Зміни сім'ї та шлюбу в історії суспільства.
12. Стили відношення до дітей в історії суспільства.
13. Національні особливості шлюбно-сімейних стосунків.
14. Особливості розвитку української сім'ї.
15. Проблеми сучасної української сім'ї та фактори їх виникнення.
16. Сучасні підходи до вивчення проблем функціонування шлюбу та сім'ї.
17. Характеристика понять «шлюб», «подружжя», «сім'я».
18. Сім'я як соціальний інститут, мала група та система.
19. Функції сім'ї.
20. Типології та класифікації подружжя та сімей.
21. Нетрадиційні (особливі) сім'ї (за В. Сатир).
22. Альтернативні форми шлюбно-сімейних відносин.
23. Структура сім'ї та її характеристика.
24. Топографічна модель сім'ї.
25. Поняття зв'язку та ієрархії в структурі сім'ї.
26. Властивості взаємовідносин в сім'ї.
27. Підструктури сім'ї та їх взаємовідносини.
28. Сімейні правила та їх види.
29. Подружній контракт та взаємні очікування.
30. Сімейні ролі та їх класифікації.
31. Система рольової ієрархії в сім'ї. Прийняття відповідальності.
32. Фактори прийняття ролі в сім'ї.
33. Патологізуючі сімейні ролі.
34. Границі сім'ї: їх властивості та види.
35. Сімейні міфи та легенди.
36. Повідомлення в сімейних відносинах.
37. Функціональні та дисфункціональні стабілізатори сімейної системи.
38. Сімейна історія та її вивчення.
39. Життєвий цикл сім'ї.
40. Стадії життєвого циклу сім'ї.
41. Етапи розвитку сім'ї.
42. Типи змін сім'ї.
43. Завдання розвитку сім'ї на кожному з етапів її розвитку.
44. Основні проблеми сім'ї на кожному з етапів її розвитку.
45. Сімейні кризи та їх види.
46. Характеристика нормативних та ненормативних криз сімейного розвитку.

Модуль 2. Етапи життєвого циклу сім'ї.

1. Проблема готовності до шлюбу та її обґрунтування.
2. Теорії вибору шлюбного партнера.
3. Характеристика дошлюбного періоду в житті пари.
4. Основні функції дошлюбного періоду.
5. Дошлюбне знайомство та його характеристики.
6. Якості, сприятливі для вступу у шлюб.
7. Теоретична модель співвідношення процесів міжособистісного сприйняття й динаміки дошлюбних стосунків.
8. Дошлюбні фактори (позитивні і негативні).
9. Фактори «ризик» для укладання шлюбу.
10. Проблема мотивації вступу до шлюбу.
11. Любов як психологічна проблема і мотиватор вступу до шлюбу.
12. Моделі любові.
13. Етапи становлення любові.

14. «Пастки» любові.
15. Проблеми молодого сім'ї.
16. Адаптація та її види на початкових етапах шлюбно-сімейних відносин.
17. Первинна та вторинна адаптація в шлюбі.
18. Компоненти та рівні адаптації.
19. Сімейна сумісність та її рівні.
20. Сексуальна сумісність партнерів: показники та проблеми.
21. Інтелектуальна та характерологічна сумісність подружжя.
22. Підходи до вирішення завдання сумісності в сім'ї.
23. Індивідуально-психологічні характеристики сумісності в сім'ї.
24. Чотирьохкомпонентна структура взаємодії в шлюбі.
25. Спрацьованість партнерів у шлюбі.
26. Стійкість та стабільність шлюбу та їх детермінанти.
27. Механізми інтеграції в сім'ї.
28. Соціально-психологічний механізм «спільності долі».
29. Соціально-психологічний механізм «емоційної ідентифікації з сім'єю».
30. Несумісність шлюбних партнерів: її причини та результати.
31. Сімейні конфлікти та їх особливості.
32. Біполярність конфліктів у сім'ї.
33. Стадії сімейних конфліктів.
34. Види та типи сімейних конфліктів.
35. Мотивування сімейних конфліктів.
36. Причини подружніх конфліктів.
37. Відмінності між щасливими та нещасливими подружніми союзами.
38. Типові моделі поведінки чоловіка та дружини в сімейних конфліктах.
39. Принципи спільного життя, які дозволяють уникати конфліктів.
40. Сімейна сварка та її характеристики.
41. Стратегії виходу з сімейних конфліктів.
42. Сімейний стрес та емоційне вигоряння в сім'ї.
43. Сімейні труднощі та їх основні ознаки.
44. Ревнощі в сімейних відносинах: як самостійний феномен та як компонент по-чуття любові.
45. Типи ревнощів та їх індивідуальні відмінності.
46. Подружні зради: мотиви та причини.
47. Розлучення як соціально обумовлений феномен в житті сім'ї.
48. Основні фази та стадії розлучення.
49. Стадії розлучення за А. Маслоу.
50. Мотиви розлучень.
51. Фактори ризику розлучень.
52. Типові причини розлучень.
53. Наслідки розлучень.
54. Повторний шлюб як феномен сімейного життя.
55. Різновиди повторних шлюбів.
56. Мотиви вступу в повторний шлюб.
57. Особливості різних видів повторних шлюбів.

Модуль 3. Психологічна допомога сім'ї.

1. Основні психолого-педагогічні моделі дитячо-батьківських стосунків.
2. Психоаналітичні підходи до сімейного виховання. (З Фройд, Е. Еріксон, Е. Фромм, Ф. Дальто, Д. Віннікот, Е. Берн).
3. Біхевіористична модель сімейного виховання (Дж. Уотсон, Б. Скіннер, Р. Сіре, А. Бандура).

4. Гуманістична модель сімейного виховання (А. Адлер, Р. Дрейкус, Д Нельсен, Л. Лотт, Х Сленн, Т. Гордон, Ю.Б. Гіппенрейтер, Х. Джайнотт, А. Фромм, В. Сатир).
5. Виховання, розвиток та соціалізація особистості як поняття психології сім'ї.
6. Види виховання за К.-Г. Юнгом.
7. Сторони соціалізації.
8. Стадії соціалізації.
9. Фактори соціалізації.
10. Специфіка сімейної соціалізації.
11. Фактори впливу сім'ї на соціалізацію дитини.
12. Основні характеристики дитячо-батьківських стосунків.
13. Функції сім'ї в розвитку особистості дитини.
14. Батьківське ставлення та його компоненти. Батьківська позиція та батьківська устано-вка.
15. Типи батьківського ставлення.
16. Типи батьківських позицій.
17. Тип та стиль сімейного виховання.
18. Класифікації типів та стилів сімейного виховання .
19. Детермінанти батьківського ставлення.
20. Психологічні бар'єри, що заважають сімейному вихованню (за В.А. Кан-Каліком).
21. роль батька в сімейному вихованні.
22. Роль матері в розвитку дитини.
23. Роль прабатьків в сімейному вихованні.
24. Роль сіблінгів у розвитку дитини.
25. Специфіка сімейного консультування.
26. Порівняльна характеристика сімейного консультування і сімейної психотерапії.
27. Етапи розвитку сімейного консультування.
28. Стадії сімейного консультування.
29. Консультативний цикл.
30. Теоретичні моделі сімейного консультування.
31. Психодинамічний підхід сімейного консультування (теорія сімейних систем М. Боуена, контекстова теорія)
32. Біхевіористський підхід в сімейному консультуванні.
33. Системний підхід до консультування сім'ї (структурна модель, гештальт-модель, стратегічна модель, модель, заснована на досвіді, комунікаційна модель).
34. Раціонально-емоційна терапія та нарративний підхід в сімейному консультуванні.
35. Професійна позиція консультанта при роботі з сім'єю.
36. Базові складові наповнення професійної позиції консультанта.
37. Функції психолога при роботі з сім'єю.
38. Види психологічної допомоги сім'ї.
39. Бесіда як основний метод роботи консультанта з сім'єю.
40. Вербальні прийоми впливу психолога на клієнта в ході консультативної бесіди.
41. Невербальні прийоми впливу психолога на клієнта в ході консультативної бесіди.
42. Техніки сімейного консультування (спрямовані на зміну поведінки; Спрямовані на зміну образів; соціометричні техніки).
43. Особливості сімейного консультування в різних ситуаціях (при виборі шлюбного партнера; при розлученні; при сіблінгових проблемах; при проблемах відносин з дітьми; при розлученні пари без дітей та пари з дітьми тощо).

Індивідуальна самостійна робота є однією з форм роботи здобувача, яка передбачає створення умов для повної реалізації його творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці. Вона вчить з початку навчання оволодівати теоретичними знаннями, узагальнювати та систематизувати їх.

Самостійна робота проводиться у різних формах: пошуку відповіді на проблемні питання при підготовці до семінарських та практичних занять, самостійного опрацювання деяких питань з теми, написання рефератів та доповідей, конспектування та анотування літератури. Кожна форма самостійної навчальної діяльності спрямована на удосконалювання психологічних знань з окремих тем, навчання застосуванню цих знань для рішення прикладних задач, формування умінь і навичок психологічного дослідження, придбання умінь і навичок практичної психологічної роботи.

Критерії оцінювання індивідуальної самостійної роботи здобувачів (оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів):

10 - 9 балів – при виконанні самостійної роботи здобувач продемонстрував творчий підхід, пошукову активність. Проаналізовані основні джерела: книги, методичні посібники і розробки, статті в наукових і науково-методичних журналах, збірниках наукових і науково-методичних робіт, матеріали конференцій, веб-сторінки в Інтернеті. Здобувач вміє послідовно, обґрунтовано та теоретично правильно викласти матеріал; продемонструвати здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, здійснити критичний огляд визначень різними авторами, наведених в різних джерелах; продемонструвати здатність робити логічні висновки та узагальнення; здатність висловлювати та аргументувати власне ставлення до альтернативних поглядів на певне питання. Текст реферату, доповіді або презентації є оригінальним.

8 – 7 здобувач послідовно, обґрунтовано та теоретично правильно викладає матеріал; демонструє здатність робити логічні висновки та узагальнення; але не в повній мірі може аргументувати власне ставлення до альтернативних поглядів на певне питання; недостатньо використовує статистичні дані. Текст реферату, доповіді або презентації є оригінальним.

6 - 4 – здобувач правильно викладає матеріал, здійснює частково порівняльний аналіз деяких теорій, концепцій, частково демонструє здатність робити висновки та узагальнення, не аргументує власне ставлення до альтернативних поглядів на питання, не використовує фактичні та статистичні дані. Текст реферату, доповіді або презентації є частково оригінальним.

3 -1 бали - здобувач вірно виконав більшу частину роботи, але при написанні допущені неточності, або відсутня мінімально необхідна кількість висновків, недостатньо логічних та обґрунтованих пояснень, допущені незначні помилки у формулюванні термінів і категорій. У матеріалах відсутні необхідні докази та аргументи. Або здобувач лише частково висвітлює тему. Зроблені висновки є помилковими. Реферат, доповідь або презентація містить зайвий матеріал, що не відповідає змісту теми і свідчить про нездатність зрозуміти її зміст. Текст реферату є неоригінальним.

0 балів - здобувач зовсім не висвітлює дискусійну тему або висвітлює її неправильно. Текст реферату, доповіді або презентації є повністю ідентичним тексту підручника, статті, наукового видання чи конспекту або повністю ідентичним реферату, тексту доповіді або презентації з інтернету.

Перелік рекомендованих тем для обговорення та тем для написання доповідей або розробки презентацій (індивідуальна самостійна робота здобувачів вищої освіти):

1. Соціально-психологічна сутність сім'ї та її структура.
2. Функції сім'ї та їх психологічний аналіз.
3. Типологія сімей. Основні тенденції розвитку сучасної сім'ї.
4. Роль держави та соціальних інститутів у розвитку сучасної сім'ї в Україні.
5. Значення дисципліни «Психологія сім'ї» в професійній діяльності

практичного психолога.

6. Розвиток шлюбно-сімейних відносин в історії суспільства.
 7. Периодизація розвитку інститута сім'ї за С.І.Голодом.
 8. Обґрунтувати думку про те, що проблеми сім'ї та шлюбу важко досяжні для вивчення.
 9. Обґрунтувати думку про те, що для вивчення сім'ї досить важко і проблематично застосовувати наукові методи.
 10. Характеристика поглядів зарубіжних та вітчизняних вчених на проблему дослідження сім'ї.
 11. Особливості планування і організації роботи психологічної служби з сучасною сім'єю.
 12. Психологічні основи міжособистісних стосунків між юнаком та дівчиною, як важлива передумова майбутнього сімейного життя.
 13. Конфлікт між молодими людьми як негативна емоція.
 14. Особливості молодої сім'ї та її проблеми.
 15. Співвідношення понять "шлюб" і "сім'я". Фактори стабільності шлюбу і сім'ї.
 16. Особливості подружнього спілкування і їх вплив на стабільність сім'ї.
 17. Психологічне здоров'я сім'ї. Умови створення психологічного здоров'я сім'ї.
- Умови готовності майбутнього подружжя до шлюбу.
18. Моделі вибору супутника життя. Основні мотиви вступу людини в шлюб.
 19. Фактори «ризику» в шлюбі.
 20. Соціально-психологічний клімат сім'ї.
 21. Феномен любові та її типи.
 22. Теорії любові.
 23. Ведення самостійного господарства як основа добробуту сім'ї. Бюджет сім'ї.
 24. Дозвілля у сім'ї та естетика побуту.
 25. Порушення сімейних відносин і його наслідки.
 26. Подружня невірність: причини та наслідки.
 27. Розлучення як соціально-психологічна проблема.
 28. Розлучення : наслідки для дітей, жінок та чоловіків.
 29. Проблеми повторного шлюбу.
 30. Сім'я та її вплив на формування особистості дитини.
 31. Роль сім'ї в соціалізації дитини. Особливості соціалізації дитини у сім'ї.
 32. Психологічні механізми соціалізації, за допомогою яких батьки впливають на дітей.
 33. Особливості стилів сімейного виховання.
 34. Вплив неадекватного батьківського ставлення до дитини на відхилення в її психічному й особистісному розвитку. Причини неадекватного батьківського ставлення до дитини.
 35. Тактики та способи виховання в сім'ї і типи сімейних відносин.
 36. Роль батьків у вихованні дітей.(роль матері, батька, бабусь, дідусів та інших членів сім'ї).
 37. Позиція дитини в сім'ї та її вплив на особливості виховання.
 38. Актуальні проблеми соціального захисту дитинства.
 39. Проблема сирітства. Політика в Україні щодо дітей сиріт.
 40. Психологія сім'ї та соціальний захист інтересів жінок.
 41. Методи вивчення сучасної сім'ї та її психодіагностика.
 42. Мета та завдання психологічної діагностики сім'ї..
 43. Умови і техніки проведення соціально-психологічних досліджень сім'ї.
 44. Механізми психологічної корекції сімейних стосунків.
 45. Система процесу психологічного консультування сім'ї.
 46. Особливості використання методів і прийомів сімейного консультування.

47. Сімейна психотерапія як один із видів психологічної допомоги сім'ї.
48. Поняття гендеру та гендерний підхід до сімейних відносин.

Тематика рефератів та презентацій з курсу

1. Психологічні закономірності повторного шлюбу.
2. Розвиток емоційних відносин від знайомства до шлюбу.
3. Роль батька в сімейному вихованні.
4. Психологічні особливості ситуації після розлучення подружжя.
5. Психологічні труднощі на зрілій і пізній стадії шлюбу.
6. Проблема мачухи та вітчима в сімейних відносинах.
7. Роль бабусі в сімейних відносинах.
8. Психологічний феномен прощення.
9. Особливості подружнього спілкування як показник благополуччя сім'ї.
10. Кризові періоди в шлюбі.
11. Тенденції розвитку сім'ї в сучасному світі: соціально-психологічний аспект.
12. Психологічні проблеми сімейних відносин у повторному шлюбі.
13. Проблема подружньої невірності.
14. Кохання як вищий рівень атракції.
15. Ревнощі як соціально-психологічний феномен.
16. Методи діагностики подружніх і дитячо-батьківських відносин.
17. Характеристика деформацій сімейного функціонування.
18. Феномен влади у сімейних відносинах.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність при виконанні роботи, самостійність мислення, впевненість у правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньопредметні зв'язки, вміння робити висновки, прогнозувати перспективу розвитку дослідження, ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), уміння публічно чи письмово представити звітний матеріал.

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.
2. Сумлінне дотримання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються).
3. Відпрацювання здобувачами незасвоєних тем в індивідуальному порядку викладачеві у позааудиторний час.
4. З метою зосередженості уваги на засвоєнні матеріалу з теми, що вивчається, під час заняття мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача, робота у Zoom із увімкненою камерою.
5. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.
6. Дотримання академічної доброчесності. Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Рекомендовані джерела інформації

Література:

- 1) Бондарчук О.І. Психологія сім'ї. Курс лекцій. – К.: МАУП, 2001. – 96 с.
- 2) Психологічна допомога сім'ї: Посібник / [За ред. З. Г. Кісарчук]. – К.: Вид-во

Ин-ту соціології НАН України, 1998. – 181 с.

3) Психологія сім'ї / Поліщук В.М., Ільїна Н.М., Поліщук С.А. та ін. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2008. – 239 с.

4) Сєдих К. Психологія сім'ї. – К.: Академія, . – 192 с.

5) Столярчук О. А. С Психологія сучасної сім'ї : навч.посіб. – Кременчук: ПП Щербатих О. В., 2015. – 136 с.

6) Федоренко Р. П. Психологія сім'ї [Текст] : навч. посіб. /– Луцьк : Вежа-Друк, 2015. – 364 с.

Інформаційні ресурси

Ушакова І.М. Психологія сім'ї. Конспект лекцій. [Електронний ресурс] - http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/2067/Konspekt_lekcij_PsS.pdf

Розробник:

доцент кафедри ПДОУ,
кандидат біологічних наук,
доцент

ЮЛІЯ ІЛЬІНА